

KAIRIŠKIAI

PARENGĖ GINTAUTAS ČIŽIŪNAS

Kairiškiai – Akmenės rajono savivaldybės gyvenvietė, to paties pavadinimo seniūnaitijos centras pietvakarinėje rajono dalyje, dešiniajame Virvytės upės krante, prie kelio Vieksniai–Užventis. Nuo čia 13 km į pietus – Vieksnių (Mažeikių r.), tiek pat kilometrų į vakarus – Papilės miestelis. Kaimą kerta Ventos intakas Uogys. Kairiškių kaimo teritorijoje yra žemaičių šventu laikomas Kairiškių senkapis (Apžadų kapeliai). Jo teritorijoje yra rastas V a. – VIII a. įmoninis kirvis. Atvykstančiųjų dėmesį patraukia senosiose XIX a. pab. – XX a. pr. kaimo kapinėse stovintis koplytstulpis su Pietos skulptūra, koplytėlė su Jėzaus Nazariečio skulptūra ir ornamentuotu kryžiumi, dvi koplytėlės medžiuose, jose esanti Švč. Mergelės Marijos skulptūra ir Šv. Šeimos skulptūrinė grupė.

1582–1640 m. Kairiškių seniūnas buvo Marcijonas Bogdanas Oginskis, 1640–1667 m. – Aleksandras Oginskis.

Kaime yra išlikusi Sirutavičių dvaro sodyba. Čia yra gyvenęs, dirbęs Nepriklausomybės akto signataras, inžinierius, Lietuvos socialdemokratų partijos veikėjas Vladas Sirutavičius.

1904 m. Sirutavičių dvare vyko Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjungos steigiamasis suvažiavimas.

Kairiškių dvaro sodyba buvo suformuota XIX a. II p. – XX a. I p. Iš tų laikų yra išlikę keletas pastatų: medinių ir mūrinių gyvenamųjų, ūkinių (svirnas, rūsys), gamybinių (Virvytės užtvanka, V. Sirutavičiaus kartono fabrikas, 1903 m. prie jų įrengta viena pirmųjų hidroelektrinių Lietuvoje).

1908 m. dvare buvo įsteigtas kartono fabrikas. 1919–1930 m. jis buvo išplėstas.

1923 m. Kairiškiai kaime buvo 403 gyventojai (218 iš jų – kaime, 57 – I dvare, 128 – II dvare), 1959 m. – 449, 1970 m. – 419, 1979 m. – 364, 1989 m. – 361, 2001 m. – 396, 2005 m. – 396.



Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

1936 m. kaime įkurta pradžios mokykla. 1950 m. ji reorganizuota į septynmetę, 1961 m. – į vidurinę, 1993 m. – į pagrindinę. Vystant mokyklų reformas, mokykla dar kartą reorganizuota. Nuo 2008 m. kaime veikia Akmenės rajono Papilės Simono Daukanto vidurinės mokyklos Kairiškių skyrius. 1998 m. mokyklai pradėjo vadovauti Ramūnas Perminas, 2005 m. – Vilija Perminienė.

1950–1995 m. Kairiškiai buvo to paties pavadinimo Akmenės rajono apylinkės centras, sovietmečiu – tarybinio ūkio centrinė gyvenvietė.

1953 m. kaime pradėjo veikti biblioteka, medicinos punktas.



Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka